

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:
16/2758

Vår referanse:
201602344-27 008**A 08-18

Sted, Dato
Oslo, 04.11.2016

POLITIDIREKTORATETS HØRINGSSVAR - FORSLAG TIL NY DOMSTOLLOV OG ENDRINGER I FORSKRIFT OM OFFENTLIGHET I RETTSPLEIEN

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets brev av 15. juni 2016 med høringsnotat med forslag til ny domstollov og endringer i forskrift om offentlighet i rettspleien, samt tilleggsnotat fra Domstoladministrasjonen. Videre viser vi til departementets brev av 15. september 2016 med tilleggsnotat med forslag om å innta bestemmelse i domstolloven om adgangs- og sikkerhetskontroll.

Politidirektoratet har forelagt høringen og tilleggsnotatet for Kripes, Økokrim, Politets utlendingsenhet (PU), Utrykningspolitiet (UP), Politets fellestjenester (PFT) og samtlige distrikter. Direktoratet har mottatt innspill fra Kripes og PU. Innspillene følger vedlagt. Direktoratet er ellers kjent med høringsuttalelsen som Namsfogden i Oslo har inngitt til departementet.

Forslagene som er sendt på høring berører politiets IKT-løsninger og planlagte digitaliserings- og IKT-prosjekt på flere områder.

Bistand fra politiet ved kontroll med vandelskrav for meddommere

Det er den enkelte kommune som har ansvaret for at meddommerne i utvalget fyller vandelskravet, og det er i dag kommunen som ber om bistand fra politiet til å foreta denne kontrollen.

I rundskriv G-50/99 av 22. juni 1999 fra Justis- og beredskapsdepartementet er vandelskontroll omtalt i punkt. 7, men rundskrivet er utdatert i forhold til gjeldende lovverk. Rundskrivet henviser også til Justisdepartementets forskrift av 20. desember 1974 om strafferegistrering, som er opphevet. Politidirektoratet er derfor av den oppfatning at er behov for å klargjøre retningslinjene for kommunens ansvar for vandelskontroll i disse sakene inntil integrasjon og kommunikasjon mellom domstolens systemer og politiets registre som beskrevet nedenfor eventuelt blir etablert.

I praksis mottar politiet i dag en liste over meddommere i den aktuelle kommunen etter hvert kommunevalg. Listen suppleres deretter gjennom 4-årsperioden. Med en slik praksis vil det,

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Fridtjof Nansens vei 14/16

Tlf: 23 36 41 00
Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Giro:
www.polti.no

som også påpekt av Kripos, ofte ikke foreligge oppdaterte opplysninger på det tidspunktet hvor meddommeren faktisk blir trukket ut til en konkret sak.

I utredningens punkt 14.2.3 side 98 og 99 foreslås det som et alternativ at vandelskontrollen skal skje i forbindelse med at en meddommer trekkes ut for deltakelse i en konkret sak. Politidirektoratet er enig i at dette ville vært mer hensiktsmessig. Det vises også til innspillet fra Kripos på dette punktet.

Det fremgår videre av utredningen at kontrollen kan skje enten ved at kommunen foretar vandelskontrollen, eller at domstolen forelegger spørsmålet for politiet i forbindelse med trekkingen. Vi forstår dette slik at spørsmålet er om det er kommunen eller domstolen som skal anmode politiet om å foreta vandelskontroll, og at selve vandelskontrollen i alle tilfeller utføres av politiet.

Anmodningen om opplysninger, og politiets svar på anmodningen, bør etter Politidirektoratets syn foregå ved elektronisk samhandling mellom domstolens og politiets systemer. Vi vil understreke at det er viktig å få på plass gode rutiner for domstolens vandelskontroll slik at saksbehandlingen både hos politiet og i domstolsadministrasjonen blir effektiv.

Det fremgår av utredningen at personvern hensyn kan ivaretas ved at politiet i sitt svar på anmodningen om vandelskontroll ikke opplyser om detaljene knyttet til (mulig) straffbart forhold. Politidirektoratet er enig i dette, jf. også dagens domstollov §§ 72 og 73 jf. politiregisterloven § 46 med tilhørende forskriftsbestemmelser.

Videre stiller Politidirektoratet spørsmål ved at det kun er forskriftshjemmelen i domstolloven § 77 som foreslås justert på bakgrunn av vurderingene i utredningen om vandelskontroll. Det kan stilles spørsmål ved om den foreslåtte bestemmelsen i § 7-10 nr. 3 i større grad burde gjenspeile de forslagene som fremgår av utredningen. Det vises til utredningens forslag til ny bestemmelse i domstolloven § 7-10 nr. 3 om kontroll med vilkårene for valgbarhet og politiets opplysningsplikt lyder:

Etter anmodning fra en domstol, kommune eller fylkeskommune, skal politiet gi opplysning om siktelse, tiltale eller dom mot personer som er aktuelle ved valg av lagrettemedlemmer, meddommere, skjønnsmedlemmer eller jordskiftemeddommere. Dersom det er gitt opplysninger om siktelse eller tiltale, skal det også gis underretning om sakens avgjørelse.

Eksempelvis fremgår ikke tidspunktet for vandelskontrollen. Som det fremgår av vedlagte innspill fra Kripos, er også Politidirektoratet av den oppfatning at det kunne vært hensiktsmessig å lovfeste en plikt til å gjennomføre vandelskontrollen i det en meddommer trekkes ut til en sak. Bestemmelsen synes heller ikke å ivareta personvern hensyn i tråd med det som beskrives i utredningen. Politidirektoratet er som ovenfor nevnt av den oppfatning at politiet ikke skal opplyse om detaljer ved (mulige) straffbare forhold. Dette kunne med fordel kommet tydeligere frem i bestemmelsen om vandelskontroll.

Det bemerkes også at ordlyden i den foreslåtte bestemmelsen i § 7-10 nr. 3 tilsvarer ordlyden i politiregisterforskriften § 10-6 tredje ledd. Politidirektoratet stiller derfor spørsmål ved behovet for en slik regulering også i domstolloven. Vi kan heller ikke se at politiregisterforskriftens bestemmelse er nevnt i utredningen.

Politidirektoratet bemerker også at antallet anmodninger om politiets bistand til vandelskontroll generelt er sterkt økende. Den samlede saksmengde for politiet på vandelsområdet er i vekst, og det bør tas høyde for at Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester på sikt kan overta ansvaret for vandelskontroll av flere grupper, herunder ansvaret for kontroll av meddommeresandel.

Postforkynnelse med mottakskvittering

I utredningen er det foreslått å endre reglene for postforkynnelse, slik at forliksrådet ikke lenger kan foreta postforkynnelse uten mottakskvittering slik hovedregelen er i dag.

Namsfogden i Oslo anfører i sitt høringssvar at det ikke er hensiktsmessig å endre forkynnesreglene for å rette opp i eventuelle feilaktig avsagte fraværdommer. Politidirektoratet støtter namsfogdens syn. Det ble i 2015 foretatt i underkant av 175 000 forkynnelser (pålegg om tilsvar samt avgjørelser fra forliksrådet). Dersom forliksrådet skal omfattes av hovedregelen om forkynnelse med mottakskvittering, vil det få store økonomiske og administrative konsekvenser.

Politidirektoratet støtter namsfogden i Oslo sitt forslag om at det gjeninnføres en begrenset oppfriskningsadgang i forliksrådet i de saker hvor det er åpenbart at forliksrådet feilaktig har avsagt fraværdom.

Digitalisering ved forkynnelse og annen kommunikasjon mellom aktørene i rettsprosessen

Domstoladministrasjonen tar i tilleggsnotatet til utredningen om ny domstollov opp behovet for å hjemle og ta i bruk digitalisering ved forkynnelse og annen kommunikasjon mellom aktørene i rettsprosessen. Dette gjelder også bruk av digital signatur.

I Domstolsadministrasjonens tilleggsnotat til utredningen om ny domstollov framgår følgende vurdering på side 15:

Det kan være ønskelig å vise i en egen lovbestemmelse at ulike digitale signaturløsninger er å anse som likestilt med underskrift der kompetent myndighet har utviklet systemer for det. Det kan være hensiktsmessig at en slik bestemmelse tas inn i de innledende, generelle bestemmelsene i domstoloven.

For politiet vil behovet for digitalisering knytte seg både til den sivile rettspleie og straffesaker. Politidirektoratet er, som Kripos og PU, positive til bruk av digitale signaturløsninger som kan likestilles med fysisk underskrift. Vi støtter Domstolsadministrasjonens forslag om en lovbestemmelse som sidestiller ulike digitale signaturløsninger med underskrift.

For digitalisering av kommunikasjonen i straffesakskjeden vises det også til Prop. 1 S (2016-2017). Som det fremgår på side 109, er dagens løsning for digital kommunikasjon mellom politiet, påtalemyndigheten, domstolene og kriminalomsorgen svært begrenset. Regjeringen foreslår derfor der å bevilge midler for å utvikle og etablere en moderne og sikker kommunikasjonsløsning mellom aktørene i straffesakskjeden.

Digital kommunikasjon og signatur i sivile saker

Namsmannens og forliksrådets mulighet for digital kommunikasjon er i dag regulert i forskrift om elektronisk kommunikasjon med namsmannen og Statens innkrevingsentral i saker etter

tvangsfullbyrdelsesloven og i saker for forlikrådet (forskrift om elektronisk kommunikasjon), FOR-2010-06-25-977.

Adgangen til å kommunisere digitalt etter forskriften er begrenset til utvalgte saker. Publikum har imidlertid en forventning om å kunne kommunisere med namsmannen og forlikrådet via digitale plattformer. Digitalisering av saksbehandlingen hos namsmannen og forlikrådet vil kunne bidra til mer effektive prosesser for saksflyt, redusert saksbehandlingstid og bedre ivaretagelse av partenes rettsikkerhet.

Digitalisering vil også bidra til bedre tilgjengelighet for publikum, herunder lavere terskel for å ta kontakt. Dette vil igjen kunne medføre at den enkelte lettere kan ivareta egne interesser. Med en ordning hvor man kommuniserer med parten via digital postkasse vil man for øvrig kunne unngå risiko ved at post ikke kommer frem. Forslaget om mottakskvittering for forkynnelse av forlikklage framstår i den sammenheng som lite framtidsrettet.

Potensialet for forbedringer gjennom elektronisk kommunikasjon kan ikke tas ut før rettspleielovgivningen også omfatter digital/elektronisk signatur. Vi viser til vårt hørings svar av 2. februar 2016 i høringen om endringer i tinglysningsloven, tvangsfullbyrdelsesloven og inkassoloven (teknologinøytralitet) om behovet for at elektronisk kommunikasjon hjemles for alle aktørene rettsprosessen og også omfatter kravet til signatur.

Digital kommunikasjon og signatur i straffesaker

Straffeprosessloven oppstiller flere steder krav om underskrift eller påtegning, noe som forstås og praktiseres som et krav om fysisk underskrift. Bruk av digital signatur i straffesaksbehandlingen og overfor domstolene fra påtalemyndighetens side krever lovendring.

Forslaget i Domstoladministrasjonens tilleggsnotat vil omfatte påtalemyndighetens oversendelse til domstolene. For tiltalebeslutninger gjelder krav om underskrift fra den påtaleberettigede, men at avgivers personelle kompetanse må verifiseres. Slikt krav til personell kompetanse for påtalejuristene fremgår eksempelvis av straffeprosessloven § 67 første ledd og påtaleinstruksen § 22-2. Verifisering kan i dag gjennomføres blant annet ved å gi forskrift etter domstolloven § 197a) og etablere nødvendig funksjonalitet for elektronisk verifisering som tilfredsstillende sikkerhetskrav.

En slik bestemmelse som er plassert i domstolloven vil antakelig ikke hjemle bruk av elektronisk signatur for andre dokumenter i straffesaksbehandlingen som ikke er bestemt for å sendes til domstolen. Det eksisterer mange beslutningsformer i straffeprosessen. Gyldigheten av elektronisk underskrift av andre påtaledokumenter slik som eksempelvis anmeldelser og forelegg må bygges på annet grunnlag. Vi antar at utvalget som arbeider med ny straffeprosesslov vil berøre behandling av straffesaker på en måte som også omfatter eventuell digital behandling. En oppfølging av NOU-en bør i alle fall sikre at bruk av digital signatur ikke vil være problematisk, når sikker løsning etableres.

Tolltjenestemenn som meddommere

Politidirektoratet viser til vedlagte innspill fra Kripos knyttet til tolltjenestemenn som meddommere. Det fremgår der at Kripos ikke støtter forslaget om å tilføye begrepet "tolltjenestemenn" til oppregningen av yrkesgrupper som i dag følger av domstolloven § 71 nr. 5 og at spørsmålet bør utredes grundigere enn det som fremgår av utredningen. Politidirektoratet er enig med Kripos i dette.

Publisering av domstolens avgjørelser

Når det gjelder forslaget i tilleggsnotatet punkt 2.2 om adgang til å legge domstolens avgjørelse ut på elektroniske pressesider, er Politidirektoratet enig i at en slik adgang må være underlagt en rekke begrensninger. I tilleggsnotatet nevnes særlig beslutninger på etterforskningsstadiet i straffesaker, eksempelvis ransakingsbeslutninger. Politidirektoratet understreker viktigheten av at slike beslutninger, av hensynet til pågående etterforskning, ikke publiseres på pressesidene.

Det følger videre av tilleggsnotatet at arbeidsgruppen foreslår at dommer og kjennelser automatisk publiseres på elektroniske pressesider med mindre avgjørelsen er merket "utskrift skal ikke gis". I praksis foreslås det at dommerens bruk av offentlighetskodene i Lovisa skal avgjøre om avgjørelsen automatisk overføres til de elektroniske pressesidene. Politidirektoratet stiller spørsmål ved om en slik praksis vil være tilstrekkelig, eller om det bør vurderes ytterligere kontroll før publisering på pressesidene.

Bestemmelse om adgangs- og sikkerhetskontroll

Ut fra redegjørelsen i tilleggsnotatet, ser domstolene ut til å ha tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for den type adgangs- og sikkerhetskontroll i egenregi som er tema for forslaget i tilleggsnotatet. Politidirektoratet ser at det kan ha gode grunner for seg å ha en klar bestemmelse om dette, slik som Domstolsadministrasjonen foreslår. Det synes å være retts teknisk forenkling med en klar, forutsigbar ramme, særlig med hensyn til kroppsvisitasjon.

Politidirektoratet kan ikke se at det er noe som skulle tilsa at iverksetting av alminnelig adgangs- og sikkerhetskontroll må skje i samråd med politiet eller være tidsbegrenset, jf. ordningen i Sverige som er omtalt i tilleggsnotatet s. 4 punkt 6. Adgangs- og sikkerhetskontroll i domstolene er etter Politidirektoratets syn et alminnelig tiltak i egenregi fra domstolen i kraft av domstolens ansvar og autonomi når det gjelder sikring av tinghusene.

Politidirektoratet kan heller ikke se at forslaget vil være til ulempe eller være begrensende for politiet og politiets samarbeid med domstolene. Politiet vil alltid kunne iverksette særlige sikringstiltak i den enkelte sak dersom det skulle være behov. Slik Politidirektoratet forstår forslaget fra domstolsadministrasjonen, er det ikke meningen at forslaget skal medføre endringer på dette området.

Politidirektoratet har på denne bakgrunn ikke merknader til den konkrete bestemmelsen som Domstolsadministrasjonen har foreslått.

Med hilsen

Kristine Langkaas
Seksjonssjef

Nina Helmersen Østvold
rådgiver

Vedlegg: Innspill fra PU
 Innspill fra Kripos

POLITIET
KRIPOS

Politidirektoratet
pr. e-post

NCIS Norway

Deres referanse:
201602344

Vår referanse:
2016/01575

Sted, dato
Bryn, 11. oktober 2016

HØRINGSUTTALELSE - FORSLAG TIL NY DOMSTOLLOV OG ENDRINGER I FORSKRIFT OM OFFENTLIGHET I RETTSPLEIEN

Det vises til e-poster fra Politidirektoratet av 19. juli og 20. september 2016, Justisdepartementets høringsbrev av 15. juni 2016, utredning datert 31. oktober 2014 fra Tron Løkken Sundet, samt tilleggsnotater av henholdsvis 9. desember 2015 og 1. juli 2016 fra Domstoladministrasjonen.

Forslaget til ny domstollov er i store trekk en videreføring av gjeldende rett. Kripos har vurdert forslagene med henblikk på straffesaker og fra et politi-/påtaleståsted. Våre kommentarer begrenser seg av disse årsaker til de tema som fremgår i det følgende.

Rettsvitneordningen

Kripos er enig i forslaget om at ordningen med rettsvitner ikke videreføres og kan i hovedsak tiltre den begrunnelsen som er gitt i utredningen på side 88 under punkt 10.3.

Tolltjenestemenn og pensjonerte polititjenestemenn som lekdommere

Det vises til utredningens punkt 14.2.2.3.1. hvor det er foreslått at tolltjenestemenn skal utelukkes fra valg til lekdommer. Lovteknisk er dette foreslått gjennomført ved å tilføye begrepet "tolltjenestemenn" til den oppregning av yrkesgrupper som i dag følger av domstolloven § 71, nr 5, jf forslag til ny domstollov § 7-7, bokstav e. Kripos finner ikke å kunne støtte forslaget, og mener spørsmålet bør utredes grundigere enn det som fremgår på side 96-97 i utredningen. Vi mener at den knappe begrunnelse som er gitt fremstår som for upresis og unyansert som grunnlag for en automatisk utelukkelse. Utredningen viser blant annet til at tollmyndighetenes oppgaver på noen punkter er sammenlignbare med "politimyndighet", uten at det konkretiseres nærmere hvilke områder man sikter til eller områdenes eventuelle betydning ved vurderingen av spørsmålet om automatisk utelukkelse. Utredningen fremhever videre at *"..Publikum er også kjent med samarbeidet mellom politiet og tollvesenet, og en del skiller vel heller ikke mellom etatene."* At publikum er kjent med at politi og toll samarbeider kan ikke være et tungt argument alene, og uttalelsen om at en del heller ikke skiller mellom etatene fremstår i beste fall som ubegrunnet. Slik forslaget er begrunnet etterlyser vi videre en bredere og mer prinsipiell drøftelse av hvilken betydning det i så fall

Kripos

Post: Pb. 8163 Dep., 0034 Oslo
Besøk: Brynsalléen 6, 0667 Oslo
www.poltli.no/kripos

Telefon: (+47) 23 20 80 00
Telefaks: (+47) 23 20 88 80
E-post: kripos@poltliet.no

Org. nr: 974 760 827

skal ha at politiet også har et nært kjennskap og samarbeid med ansatte i andre organer/etater – herunder kontrolletater som NAV, Skatt, Arbeidstilsym mv.

Politi og toll har et tett og godt samarbeid på konkrete områder. I enkeltsaker kan det bety at habiliteten som lekdommer til en ansatt i tollvesenet må vurderes. I det store antall straffesaker som går for domstolene kan Kripos imidlertid ikke se at det gjør seg gjeldende noen knytning mellom politi og toll som tilsier behov for en regel om automatisk utelukkelse. Behovet fremstår i hvert fall ikke underbygget av det som er anført i utredningen.

For øvrig bemerkes at det for Kripos fremstår som noe uklart hva som omfattes av forslagens bruk av begrepet "tolltjenestemenn" i forslag til ny § 7-7, bokstav e. Basert på det som fremgår avslutningsvis i utredningens punkt 14.2.2.3.1 synes begrepet å omfatte ansatte i tollmyndigheten, mens bruken av begrepet i forslaget til lovtekst synes å tilsa at omfanget skal være begrenset til særlig definert personell. Hvorvidt "tolltjenestemenn" er et definert begrep fremstår i den forbindelse som uklart.

Hva gjelder utredningens punkt 14.2.2.3.2, og spørsmålet om å utelukke pensjonerte politi- og lensmenn fra valg som lekdommer, er Kripos enige i utredningens konklusjon, men etterlyser også her en bredere drøftelse av problematikken. En god vurdering av om personer pensjonert fra særlige yrkesgrupper bør utelukkes automatisk, kan etter vår oppfatning ikke isoleres til kun å omfatte pensjonerte politi- og lensmenn. Skal dette vurderes bør det i så fall også gjøres i forhold til andre aktuelle yrkesgrupper som i dag er utelukket. Vi er for øvrig enig i at en slik utelukkelse på pensjonistnivå synes å strekke utelukkelsesgrunnene svært langt, som også vil ha i seg utfordrende problemstillingen knyttet til for eksempel forholdet til ansatte som skifter stilling før oppnådd pensjonsalder.

Vandelskontroll av lekdommere

Det vises til utredningen punkt 14.2.3 og lovforslaget § 7-10. Gjennomføring av vandelskontroll innebærer behandling av personopplysninger som er sensitive og underlagt taushetsplikt. Ved utformingen av bestemmelser om vandelskrav og hvordan vandelskontroll skal gjennomføres må det derfor klarlegges hvilke følger tiltaket vil ha for personvernet, og utarbeides rutiner som ivaretar dette.

I § 72 i gjeldende domstollov stilles det vandelskrav til lekdommere, men rutine som i dag følges for gjennomføring av kontrollen har vist seg å ikke være egnet til å sikre at det kun benyttes lekdommere som også oppfyller vandelskravet på det tidspunkt de tiltrer som lekdommer i den enkelte sak. Årsaken til dette er at vandelskontroller ikke har blitt fornyet i valgperioden, med det resultat at det ikke foreligger oppdaterte opplysninger på tiltredelsestidspunktet.

Parallelt med den aktuelle revisjonen av domstolloven pågår det et arbeid i Politidirektoratet for å innføre rutiner som skal bøte på denne utfordringen. Uavhengig av utfallet av dette arbeidet ser Kripos det som hensiktsmessig at det lovreguleres en plikt til å gjennomføre vandelskontrollen idet en lekdommer trekkes ut for å dømme i en sak. Som det påpekes i utredningen blir da vandelskontroll bare utført når den faktisk er nødvendig. Dette fordrer imidlertid at svar på anmodning om vandelskontroll kommer i rimelig tid etter at anmodning er sendt. Kripos stiller seg altså bak de foreslåtte justeringene som også innebærer at det ikke skal gjøres regelmessig kontroll av hele utvalget av mulige lekdommere, kun av de lekdommerne som er plukket ut til å dømme i den konkrete sak som skal berammes.

Videre deler Kripos oppfatningen om at personvern hensyn ivaretas ved at kommunen kun får tilbakemelding om at det foreligger forhold som gjør at vedkommende ikke oppfyller vilkårene.

Lukkede rettsmøter. Taushetsplikt

I lovutkastet § 16-3 (3) foreslås det at rettsmøter ved behandling av nærmere angitte begjæringer *skal* skje i lukket rettsmøte. Dette er en videreføring av § 126 første ledd i dagens domstollov. En videreføring av bestemmelsen i dagens § 125 tredje ledd (at muntlige forhandlinger om bevisavskjæring av opplysninger som nevnt i straffeprosessloven § 216 i første ledd tredje punktum bokstav d første punktum, jf. § 216 m sjette ledd skal holdes for lukkede dører) kan vi derimot ikke se at er foreslått. Det er imidlertid tatt inn en henvisning til § 216 i første ledd tredje punktum bokstav d første punktum, jf. § 216 m sjette ledd i forslaget til § 16-2 (2). Det medfører, slik vi forstår det, at forslaget til ny lov innebærer at slike forhandlinger om bevisavskjæring ikke lenger *skal* gå i lukket rettsmøte, men at de tilstedeværende skal pålegges taushetsplikt dersom retten likevel har besluttet lukket rettsmøte etter den foreslåtte § 16-3 (2) c). Kripos er ukjent med hva som er bakgrunnen for denne løsningen, bortsett fra det som fremgår generelt i utredningen på s. 108 fig. om rettens plikt til å vurdere meroffentlighet. Vi synes uansett ikke at det er noen god løsning at det ikke lenger skal være noen automatikk i lukket rettsmøte. Lukket rettsmøte i disse tilfellene bør derfor etter vår vurdering videreføres og tas inn i forslaget til ny § 16-3 (3).

Så vidt Kripos kan se foreligger det i dag Ingen klar hjemmel for at rettsmøter som gjelder behandling av begjæringer om bruk av skjulte tvangsmidler skal holdes i lukkede rettsmøter. Dette kan ikke være tilsiktet. Etter vår oppfatning tilsier de særlige hensyn som gjør seg gjeldene for behandling av begjæringer om bruk av skjulte tvangsmidler at alle slike begjæringer *skal* behandles i lukkede rettsmøter. Vi vil i denne forbindelse peke på at politiets håndtering av denne type saker, når begjæringer fremmes for retten i en skjult fase, i hovedsak skjer etter beskyttelsesinstruksens regler med bruk av graderte dokumenter. Vi ser ingen gode grunner for at dommeren i det enkelte tilfellet skal vurdere om rettsmøtet skal være lukket eller ikke ved behandling av en begjæring om bruk av skjulte tvangsmidler. Kripos foreslår derfor at dette rettes opp ved innføring av ny domstollov, slik at rettsmøter til behandling av begjæringer om bruk av skjulte tvangsmidler i straffeprosessloven (§§ 200a, 202a annet ledd, 202c, 202e, 208a, 210a, 210b, 210c, 216a, 216b, 216j, 216m, og 216o) tas inn i forslaget til ny § 16-3 (3), i tillegg til de rettsmøter som allerede fremgår av utkastet. Om begjæringen og/eller det som fremkommer i rettsmøtet skulle bli kjent for mistenkte eller andre, vil det forspille formålet med tvangsmiddelbruken. Det kan for øvrig vises til at straffeprosessloven allerede etablerer streng taushetsplikt for personer involvert i behandling av slike skjulte tvangsmidler, jf blant annet straffeprosessloven §§ 100a og 216l.

Begrensninger i retten til offentlig gjengivelse av forhandlinger i rettsmøte eller rettsavgjørelser

Når det gjelder offentlig gjengivelse fra forhandlinger i rettsmøte, antar vi at utkastets § 16-4 nr. 2 i all hovedsak vil ivareta de særlige hensyn som gjør seg gjeldende i straffesaker.

Når det gjelder offentlig gjengivelse av rettsavgjørelser truffet under etterforskning, mener Kripos at loven, i tillegg til den kan-regel som er foreslått i § 16-5 (1) b), bør inneholde en regel om at retten *skal* forby offentlig gjengivelse av kjennelser om begjæring om bruk av skjulte tvangsmidler. Det er etter vår oppfatning nødvendig og naturlig i forlengelse av det vi har anført ovenfor om lukkede rettsmøter i denne type saker. Det kan tilføyes at med en slik ordning antar vi at den foreslåtte bestemmelsen i utkastets § 16-5 (5) vil bli overflødig.

En bestemmelse om forbud mot offentlig gjengivelse i de nevnte tilfellene må også komme til uttrykk i forskrift om offentlighet i rettspleien § 10. Beslutninger og kjennelser avsagt under etterforskningen kan ikke legges ut på pressens nettsider, heller ikke slutningen. Unntaket vil være fengslingskjennelser, der dagens regler og praksis kan videreføres.

Elektroniske "pressesider"

Det vises til tilleggsnotatet av 9. desember 2015 punkt 2.2. Kripos har ingen prinsipielle innvendinger mot at domstolene oppretter elektroniske "pressesider" så lenge de kun inneholder det som i dag legges i de fysiske "pressemappe".

Gjennomføring av rettsmøter. Tilrettevisning, bortvisning mv.

Det vises til lovutkastet § 15-2. Kripos savner en videreføring av någjeldende domstollov § 132 første ledd annet punktum annet alternativ (mulighet for å nekte adgang til offentlig rettsmøte i straffesak for personer som er idømt frihetsstraff i løpet av de siste fem årene). Begrunnelsen for en slik bestemmelse er etter vår mening fortsatt til stede og den bør innarbeides i sin helhet i § 15-2. Vi vil særlig vise til drøftelsene i Ot.prp.nr. 47 (1985-1986) side 69 flg. der bestemmelsen etter påtalemyndighetens forslag ble utvidet i forhold til dagjeldende rett. Det er f. eks. ikke uvanlig at medlemmer av kriminelle grupperinger og gjenger møter frem i stort antall når et medlem er tiltalt. De kan opptre rolig og uten direkte å forstyrre noen i rettslokalet, men kan likevel ved sin blotte tilstedeværelse virke skremmende og truende overfor eventuelle fornærmede og andre vitner, samt også overfor rettens medlemmer. Dagens bestemmelse, og en videreføring av denne, innebærer ikke et generelt forbud mot at straffede personer skal ha tilgang til rettsmøter i straffesaker.

Rettergangsbøter og erstatningsansvar i anledning rettergang

Det vises til lovutkastets kapittel 19. Som nevnt innledningsvis har Kripos vurdert lovforslagene med henblikk på straffesaker. Hva gjelder rettergangsbøter støtter vi det alternative forslag på side 200-201. Det må fortsatt kunne ilegges rettergangsbøte for forhold som er beskrevet i utkastets § 19-1 til og med § 19-4 bokstav a-d. Særlig det forhold at vitner ikke møter mv. (§ 19-4 a-d) er et velkjent problem for påtalemyndigheten. Her kan en rettergangsbøte ha en gunstig effekt. Ileggelse av erstatningsansvar medfører imidlertid to hovedproblemer slik Kripos ser det: 1) Beregning av den økonomiske skade som er forvoldt vil ofte være vanskelig, og 2) Mange vitner i straffesaker er ikke søkegode. Å ilegge et erstatningsansvar i straffesaker vil da bli et "slag i luften" som reelt sett ikke får noen konsekvenser for vedkommende.

Forkynnelse – digital signatur

Det vises til tilleggsnotatet fra Domstoladministrasjonen av 9. desember 2015 punkt 4. Kripos er enig i forslaget om å likestille digital signatur med underskrift. Vi viser for øvrig til Borgarting lagmannsretts kjennelse av 18. august 2016 (LB-2016-39364) hvor en scannet kopi av en undertegnet erklæring om å trekke en ankeerklæring ble godtatt av retten. Kripos er positiv til forslag om å utnytte moderne teknologi i forbindelse med meddelelser, forkynnelser, ankeerklæringer m.v., så lenge det ikke er tvil om at dokumentet er ekte og representerer en gyldig viljeserklæring fra avsenderen.

Adgang og sikkerhetskontroll i domstolene

Det vises til det ettersendte brevet fra Domstoladministrasjonens 1. juli 2016 om ovennevnte tema. Kripos deler den bekymringen for sikkerheten i rettsbygningene som kommer til uttrykk i brevet. Vi er også enige i at en bestemmelse om adgangs- og sikkerhetskontroll bør tas inn i domstoloven og har ingen bemerkninger til lovforslaget gjengitt på side 4-5.

Annet

Til utkastet § 16-2 nr. 2 annet punktum bør det, i tillegg til henvisningen til § 216 m sjette ledd, også henvises til § 216 o femte ledd (bestemmelsen om dataavlesning som trådte i kraft 9. september 2016).

Til utkastet § 18-23 nr. 2 annet ledd, minner vi om at Norsk lysingsblad ikke lenger blir utgitt.

Med hilsen

Vigleik Antun
ass. sjef Kripos

Saksbehandlere:

Jostein Magne Skåre
Telefon: 23 20 89 61

Hågen Thomas Ljøgdø
seniorrådgiver
Telefon: 23 20 85 62

Kopli:

Det nasjonale statsadvokatembetet

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

NATIONAL POLICE IMMIGRATION SERVICE
- NORWAY

Deres referanse:
201602344

Vår referanse:
201600783-3 008

Sted, Dato
Oslo, 10.10.2016

HØRING - FORSLAG TIL NY DOMSTOLLOV OG ENDRINGER I FORSKRIFT OM OFFENTLIGHET I RETTSPLEIEN

Innledning

Politiets utlendingsenhet (PU) viser til e-post fra Politidirektoratet (POD) av den 19. juli 2016, med vedlagt høringsbrev til ny domstollov, utredning til ny domstollov og tilleggsnotat, samt til tilleggsnotat fra Justis- og beredskapsdepartementet av den 15. september 2016. I ovennevnte e-post er PU bedt om å gi innspill til høringsbrevet til ny domstollov fra Justis- og beredskapsdepartementet.

I oversendelsen fra POD er det særlig uthevet avsnitt som POD har ansett å direkte berøre politiets daglige oppgaver opp mot domstolene, samhandling med domstolenes oppgaver og tidligere polititjenestemenns deltakelse ved domstolene.

Generelle kommentarer

Domstolloven fastsetter de ytre rammene for domstolenes virksomhet og inneholder blant annet regler om domstolenes organisering, valg og utnevning av dommere, dommernes embets- eller vervsutførelse, disiplinærforhold, saksbehandling, offentlighet i rettspleien og om advokater og advokatvirksomhet.

PU berøres i beskjeden grad av endringene i ny domstollov. Av de mest relevante bestemmelsene er de fleste videreført uendret, eller omskrevet uten at det antas å utgjøre en endring av praksis. Dette gjelder i hovedsak reglene om forkynnelse og utelukkelse fra valg på grunn av stilling.

Hva gjelder revisjonene av domstolloven stiller PU seg positive til en slik revisjon. Som påpekt i utredningen er det behov for å modernisere domstolloven, både hva gjelder språket og oppbyggingen. Videre er PU også positive til at domstolloven åpner for teknologiske nyvinninger som ikke var aktuelle ved utarbeidelsen av den nåværende domstolloven.

PU har også hatt et fokus på den pågående utredningen av særdomstolsutvalget, særlig med henblikk på muligheten for å nedsette en domstol for behandling av ankesaker fra UDI. Det har således vært viktig å vurdere om forslaget til ny domstollov har satt rettslige skranker for

oprettelsen av en slik spesialdomstol og/eller saksbehandlingen ved en slik evt. spesialdomstol.

For øvrig følger det kommentarer til punktene vedrørende spesialdomstolene, kontroll for vilkårene for valgbarhet, offentlighet i rettspleien og bevisopptak for domstolene.

Kommentarer til utvalgte punkter i utredningen

I det følgende har en valgt å kommentere de punkter som POD har uthevet å direkte berøre politiet og ansatte i politiet, samt knyttet noen korte kommentarer til noen punkter PU har funnet relevante (særlig tilknyttet spesialdomstoler jf. ovenfor). Kommentarene er knyttet til den enkelte lovhjemmel, med videre henvisning til de relevante punktene i utredningen.

§ 1-2 annet ledd bokstav e – Spesialdomstolene (pkt. 2.2.1 og 2.2.2):

Hensett arbeidet i særdomstolsutvalget, herunder vurdering av hvor vidt det bør opprettes en særdomstol for vurdering av de saker UNE i dag tar stilling til, er det viktig at det er tatt tilstrekkelig høyde for opprettelsen av slike domstoler/domstolsordninger. I pkt. 2.2.1 er det skrevet følgende:

"De spesialdomstoler som er nevnt i loven i dag, vil også inngå i oppregningen i ny lov. Spesialdomstolene ("Særdomstoler") er domstoler i lovens forstand og disse bør derfor synliggjøres i domstoloven på en bedre måte enn i dag, uten at det fører til endringer i gjeldende rett. Den loven som oppretter spesialdomstolen vil ofte ha bestemmelser som trer i stedet for domstolovens regler, enten dette gjelder rettens sammensetning, administrative tilknytning eller annet, eller det vil være henvisning til de relevante delene av domstoloven som skal få tilsvarende anvendelse. Det er derfor bare deler av domstoloven som får direkte betydning for spesialdomstolene. Domstoloven vil da først og fremst opplyse om hvilke domstoler som finnes. Det foreslås derfor at lovens utgangspunkt er at domstoloven bare gjelder i den grad det er bestemt i domstoloven eller i den lov som oppretter spesialdomstolen."

Ut fra ovennevnte kan en ikke se at forslaget setter noen skranker for arbeidet med evt. opprettelse av særdomstoler, herunder en særdomstol for asylsaker. Slik PU ser det vil en ved opprettelsen av en spesialdomstol ha relativt frie muligheter ved utarbeidelsen av domstolens eget regelverk hva gjelder tilknytningen til domstoloven.

§ 14-1 – Bevisopptak for domstolene (pkt. 12.1.1):

"(1) Enhver domstol kan under behandlingen av en sak beslutte bevisopptak, med mindre annet er bestemt

(2) En granskingskommisjon, et kontrollutvalg eller et annet særskilt organ som er oppnevnt av Kongen, Stortinget eller et departement eller en fylkesmann for å granske faktiske forhold med sikte på å avdekke lovbrudd eller kritikkverdige forhold, kan kreve bevisopptak ved domstolene. Videre kan et forvaltningsorgan som ledd i forberedelsen av eller kontrollen med et enkeltvedtak kreve slikt bevisopptak"

Dette er en direkte videreføring av domstoloven § 43.

Dette faller ikke inn i kjerneområdet til PU, men det er heller ikke et helt utenkelig scenario at PU vil ha behov for bevisopptak i forbindelse med saker. Hensett muligheten at PU også kan tildeles påtalekompetanse, vil dette evt. kunne være mer aktuelt. Videre er det tatt høyde for spesialdomstoler, hvor det i kommentaren til bestemmelsen på side 169 vises til følgende:

"Bestemmelsen gjelder bevisopptak i forbindelse med behandlingen av saken. Behandlingsreglene for spesialdomstolen må da legges til grunn, og med mindre annet er bestemt i loven som etablerer spesialdomstolen, vil tvistelovens regler gjelde."

En kan ikke se at det her settes noen skranker ved behandling av bevisopptak ved opprettelse av spesialdomstoler, da en her legger til grunn at behandlingsreglene for spesialdomstolen må legges til grunn, og at tvisteloven ellers vil gjelde.

§ 7-7 Utelukkelse fra valg på grunn av stilling (pkt. 14.2.2.3.2)

"Utelukket fra valg på grunn av stilling er:

[...]

e) ansatte ved påtalemyndigheten, i politiet og kriminalomsorgen, personer som er tildelt begrenset politimyndighet og tolltjenestemenn,

[...]

Det er i utredningen pkt. 14.2.2.3.2 gjort en grundig vurdering av om hvor vidt også pensjonerte politi- og lensmenn burde være utelukket fra valg som lekdommer grunnet sin tidligere stilling. Utvalget har kommet frem til at de ikke ønsker en slik utelukkelse, hensett at en ved en slik utelukkelse vil permanent unnta et utvalg av befolkningen fra lekdommerutvalget. Grunnet prinsippet om at utvalget skal utgjøre et representativt utvalg av befolkningen, synes dette uheldig, og PU støtter således utredningens vurdering.

Det er for øvrig også diskutert muligheten for en karanteneperiode, hvilket heller ikke er blitt tatt til følge av utvalget. Utvalget påpeker imidlertid at det i den grad det skulle være aktuelt, vil en utelukkelse av tidligere politi- eller lensmann måtte vurderes konkret i den enkelte sak gjennom habilitetsreglene. PU mener det er grunn til å være varsomme også med å utelukke valg av tidligere politi- og lensmenn etter habilitetsreglene, ut over den ellers vanlige vurderingen vedrørende tilknytning til saken, rettens medlemmer eller partene, av samme hensyn som nevnt ovenfor. En slik vurdering av habilitetsreglene vil raskt kunne utbre seg til å bli en generell utelukkelse av tidligere politi- og lensmenn.

§ 7-10 – Kontroll med vilkårene for valgbarhet. Politiets opplysningsplikt (pkt. 14.2.3)

Det er i forslaget foreslått at en tettere kontroll med vandelskravet for lekdommere, og det er foreslått to alternativer for å skjerpe inn en slik kontroll. Det ene forslaget innebærer at kommunen foretar vandelskontrollen, det andre er at politiet foretar slik kontroll.

Personvern hensynet ved alternativet at politiet fører en slik kontroll ivaretas ved at politiet ikke skal opplyse om detaljer ved straffbare forhold, men kun gi en tilbakemelding om hvor vidt det foreligger straffbare forhold som gjør at lekdommeren burde slettes fra utvalget. En

slik kontroll er forutsatt gjennomført ved trekningen og er ikke ment å skulle være en regelmessig kontroll av hele utvalget.

Det foreslås også en justering i domstoloven § 77 som åpner for at en slik kontroll kan gjennomføres ved kommunikasjon mellom domstolene og politiets systemer.

En kan ikke se at dette berører PU på noen direkte måte. Det påpekes imidlertid at tilsvarende oppgaver i politiet er tillagt egne kontorer hva gjelder politiattester, og at det er tenkelig at én mulig løsning vil være å også benytte samme løsning for kontroll av vandelskravet for lekdommere.

Kapittel 18 – Forkynnelse (kpt. 18 og tilleggsnotatet pkt. 4)

I kapittel 18 gjennomgås reglene om forkynnelse. Slik forslaget er lagt frem, innebærer det ingen store endringer i praksis. For det meste er det en videreføring av gjeldende rett, med små endringer. Den største endringen innebærer en endring for unntaket som har vært gitt forliksrådene vedrørende krav om mottakskvittering. Denne ordningen opphører i nytt forslag.

For øvrig er det gjort større endringer av mer pedagogisk betydning, ved at en har inntatt store deler av forskriftsteksten og således forsøkt å rydde opp i og forenkle reglene om forkynnelse.

I tillegg er det i tilleggsnotatet pkt. 4 avgitt en drøftelse vedrørende muligheten for digitale signaturer. Her vises det blant annet til at det i dag foreligger en forskrift om prøveordning med elektronisk kommunikasjon med domstolene, samt at spørsmål knyttet til elektroniske signaturer og elektronisk kommunikasjon også er aktuelle på andre områder enn forkynnelse og det som nå er forskriftsregulert. Blant annet har Difi nettopp anskaffet en ny løsning for elektronisk signatur, som i prinsippet gjør det mulig å signere ethvert rettsdokument elektronisk i stedet for med underskrift.

Et aktuelt alternativ som nevnes er en signeringsløsning via Altinn.

Når det gjelder spørsmålet om det er hensiktsmessig at en slik bestemmelse tas inn i de innledende, generelle bestemmelsene i domstoloven, er det fremlagt et forslag til lovtekst:

"Underskrift omfatter også digitale signaturløsninger med et nødvendig og tilstrekkelig sikkerhetsnivå for å oppfylle underskriftens funksjon."

Et annet alternativ er å vise til utkastets § 18-1 annet ledd, hvor det åpnes for at

"Kongen ved forskrift kan gjøre unntak fra lovbestemte krav til skriftlig kommunikasjon med domstolene når kommunikasjonen skjer elektronisk. DA forutsetter at eventuelle unntaksbestemmelser i forskriften ikke skal tolkes utvidende."

PU stiller seg positive til en løsning hvor digital signatur kan benyttes ved forkynnelse. Dette forutsetter imidlertid at det implementeres gode løsninger ved domstolene som er tilknyttet systemer som er allment tilgjengelige. Forslaget om en signeringsløsning via Altinn synes å være en mulig løsning, all den tid Altinn alt har gode løsninger hva gjelder sikkerhet

(kryptering) og å sikre identitet ved pålogging. Det eneste ankepunktet ligger i at en må sørge for at en løsning som Altinn er godt nok rustet for en økt trafikk.

Altinn tilknyttes nå flere og flere funksjoner for kommunikasjon mellom det offentlige og den enkelte bruker, og synes per nå å være den best utviklede og kjente løsningen for publikum. Å samle så mye som mulig på ett sted har klare fordeler og er også med på å styrke Altinns posisjon som en portal for digital kommunikasjon mellom det offentlige og den enkelte bruker.

Det eneste ankepunktet ved å tillegge Altinn en slik funksjon er at en ved å samle flere viktige funksjoner for det offentlige på samme sted, også øker sårbarheten ved uforutsette hendelser. En forutsetter imidlertid at en ved å tillegge ytterligere funksjoner til Altinn også vil ta høyde for en økt kapasitet og sikkerhet for systemet. Det vises her særlig til at Altinns kapasitet har vært utfordret ved publisering av skatteoppgjøret.

Offentlighet i rettspleien (tilleggsnotat pkt. 2)

Det er foreslått endringer i domstoloven vedrørende rettens plikt til å vurdere meroffentlighet for spørsmål om dokumentinnsyn, klargjøring av pressens uttalerett og ankerett i spørsmål om å holde rettsmøte for lukkede dører og en bestemmelse om fotografering og lydopptak i sivile saker og straffesaker. Dette er redegjort nærmere for i tilleggsnotatet pkt. 2.

En kan ikke se at dette vil ha noen stor innvirkning for PU.

Med hilsen

Jan Olov Frantsovold
Avdelingsleder

Joo Arne Maana
Politiadvokat

Saksbehandler:

Telefon:

